

Министерство на земеделието и храните

**Оперативен анализ
за основни земеделски култури**

(Бюлетин № 40/2023)

София, 18 октомври 2023 г.

Съдържание

1.	Проведени основни мероприятия в растениевъдството	3
1.1	Реколта от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно	3
1.2	Площи и производство на тютюн	3
1.3	Площи и производство на зеленчуци	4
1.4	Площи и производство от трайни насаждения	4
2.	Есенна кампания	5
3.	Външна търговия с основни земеделски култури	5
3.1	Зърнени и маслодайни култури	5
3.2	Плодове и зеленчуци	7
4.	Цени	9
4.1	Зърнени и маслодайни култури	9
4.2	Плодове и зеленчуци	10

Забележки: Материалът включва оперативни данни, които нямат статистически характер, а служат само като ориентир за текущото състояние на пазара, в т. ч.: оперативна информация относно проведените основни селскостопански мероприятия по данни от областните дирекции „Земеделие“, Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК), общински служби по земеделие и текуща информация относно товарите с основни зърнени и маслодайни култури, преминали границите на страната чрез основните пристанища.

1. Проведени основни мероприятия в растениевъдството

1.1 Реколта от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно

По оперативни данни, към 12.10.2023 г. прибраната продукция от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно е съответно с 21,8% и 18,5% под нивото отпреди една година, в резултат на по-бавния темп на реколтиране на площите и отчитаните до момента по-ниски средни добиви от декар.

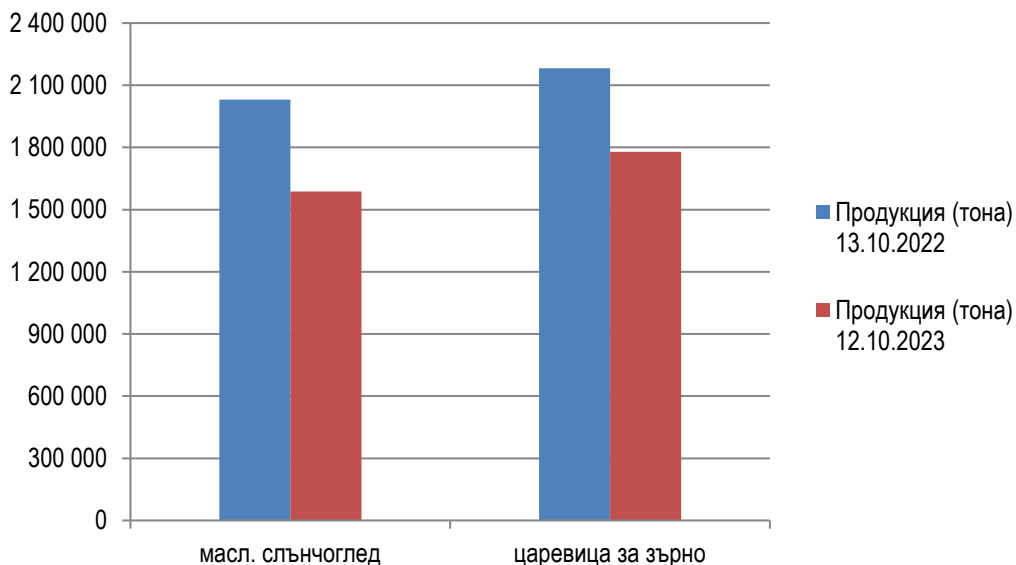
Реколта от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно към 12.10.2023 г., ха

	Площи за реколтиране, ха		Реколтирани площи (ха)		Продукция (тона)		Среден добив (кг/дка)		Изменение на годишна база, %			
	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	Площи за реколтиране (ха)	Реколтирани площи (ха)	Продукция (тона)	Среден добив (кг/дка)
масл. слънчоглед	913 623	860 054	901 504	838 657	2 030 027	1 587 060	225	189	-5,9%	-7,0%	-21,8%	-16,0%
царевица за зърно	526 535	535 025	456 057	420 516	2 181 832	1 779 249	478	423	1,6%	-7,8%	-18,5%	-11,5%

Източник: Оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“, ИСАК и ОСЗ, обработени от МЗХ.

Забележка: Площите за реколтиране за зърно се изчисляват като от засетите площи се извадят пропадналите площи и площите, прибрани като цяло растение за фураж

Продукция от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно към 12.10.2023 г. сравнено със същия период на 2022 г.

1.2 Площи и производство на тютюн

Ръстът на засадените площи с „Ориенталски“ тютюн допринася за увеличение на производството с 23,3% спрямо година по-рано. От друга страна, при тютюна от типове „Бърлей“ и „Вирджиния“ е налице намаление на прибраните количества респективно с 16,5% и 22,8%.

Площи и производство на тютюн към 12.10.2023 г.

	Площи за реколтиране (ха)		Реколтирани площи (ха)		Продукция (тона)		Среден добив (кг/дка)		Изменение на годишна база, %			
	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	Площи за реколтиране (ха)	Реколтирани площи (ха)	Продукция (тона)	Среден добив (кг/дка)
Тютюн-Ориенталски	1 861	2 282	1 861	2 282	2 847	3 509	153	154	22,6%	22,6%	23,3%	0,7%
Тютюн-Вирджиния	588	431	588	401	692	534	118	133	-26,7%	-31,8%	-22,8%	12,7%
Тютюн-Бърлей	177	140	177	139	352	294	199	212	-20,9%	-21,5%	-16,5%	6,5%

Източник: Оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“, ИСАК и ОСЗ, обработени от МЗХ

1.3 Площи и производство на зеленчуци

Последните оперативни данни сочат увеличение на годишна база на производството на полски домати (с 11,5%) и краставици (с 3%), което се дължи изцяло на повишените добиви от единица площ. Засега по-малко са прибраните от открити площи пипер (с 15,9%), зеле (с 16,5%) и картофи (с 33,3%).

Площи и производство от зеленчуци, дини и пъпеши към 12.10.2023 г.

	Засадени площи (ха)		Реколтирани площи (ха)		Продукция (тона)		Среден добив (кг/дка)		Изменение на годишна база, %			
	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	Засадени площи (ха)	Реколтирани площи (ха)	Продукция (тона)	Среден добив (кг/дка)
Картофи	9 082	7 483	7 481	5 721	133 027	88 735	1 778	1 551	-17,6%	-23,5%	-33,3%	-12,8%
Зеле	1 506	1 410	698	595	13 866	11 583	1 987	1 947	-6,4%	-14,8%	-16,5%	-2,0%
Пипер на открито	2 296	2 248	2 261	2 173	39 550	33 272	1 749	1 531	-2,1%	-3,9%	-15,9%	-12,5%
Домати на открито	2 251	2 151	2 228	2 140	44 158	49 224	1 982	2 300	-4,4%	-3,9%	11,5%	16,0%
Краставици на открито*	497	380	497	378	6 881	7 089	1 385	1 875	-23,5%	-23,9%	3,0%	35,4%
Домати в оранжерии	478	533	470	523	46 356	54 398	9 863	10 401	11,5%	11,3%	17,3%	5,5%
Краставици в оранжерии	461	425	450	416	48 429	48 044	10 762	11 549	-7,8%	-7,6%	-0,8%	7,3%

Източник: Оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“, ИСАК и ОСЗ, обработени от МЗХ

* вкл. и корнишони

Общото производство на оранжерийни домати от началото на 2023 г. до момента нараства със 17,3% в сравнение с аналогичния период на миналата година, докато при краставиците се отчита леко намаление с 0,8%.

1.4 Площи и производство от трайни насаждения

Вследствие на по-късно прибиране на реколтата и като цяло по-ниски средни добиви (с изключение при сливите), на този етап производството на сливи, малини, винено и десертно грозде, ябълки, круши и орехи изостава с между 2,5% (сливи) и 50,3% (орехи) на годишна база.

Площи и производство от трайни насаждения към 12.10.2023 г.

	Площи за реколтиране (ха)		Реколтирани площи (ха)		Продукция (тона)		Среден добив (кг/дка)		Изменение на годишна база, %			
	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	13.10.2022	12.10.2023	Площи за реколтиране (ха)	Реколтирани площи (ха)	Продукция (тона)	Среден добив (кг/дка)
ябълки	4 388	4 282	2 946	2 257	28 896	20 162	981	893	-2,4%	-23,4%	-30,2%	-9,0%
круши	622	566	533	408	3 240	2 109	608	517	-9,0%	-23,5%	-34,9%	-15,0%
сливи	9 083	8 952	9 066	8 812	54 475	53 095	601	603	-1,4%	-2,8%	-2,5%	0,3%
орехи	8 727	8 513	4 765	2 845	4 509	2 239	95	79	-2,5%	-40,3%	-50,3%	-16,8%
малини	1 765	1 752	1 756	1 687	7 156	5 732	408	340	-0,7%	-3,9%	-19,9%	-16,7%
лозя винени	31 512	29 531	28 650	22 583	157 070	115 659	548	512	-6,3%	-21,2%	-26,4%	-6,6%
лозя десертни	2 707	2 701	2 591	2 355	15 579	10 763	601	457	-0,2%	-9,1%	-30,9%	-24,0%

Източник: Оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“, ИСАК и ОСЗ, обработени от МЗХ

2. Есенна кампания

Сеитбата на основните есенни култури стартира с по-бавни темпове спрямо миналата година. Към 12.10.2023 г. засетите площи с пшеница, ечемик, маслодайна рапица, ръж и тритикале са от 28,9% (маслодайна рапица) до 79,7% (ръж) по-малко в сравнение с отчетените по същото време на 2022 г.

Засети площи с есенници към 12.10.2023 г. (ха)

Култура	13.10.2022	12.10.2023	Изм., %
пшеница	336 980	105 551	-68,7%
ечемик	33 468	17 426	-47,9%
маслодайна рапица	92 818	65 974	-28,9%
ръж	1 779	362	-79,7%
тритикале	1 748	795	-54,5%

Източник: оперативни данни от областните служби „Земеделие“, обработени от МЗХ

3. Външна търговия с основни земеделски култури

3.1 Зърнени и маслодайни култури

Износ на основни зърнени и маслодайни култури с пазарна година юли - юни (пшеница, ечемик и рапица)

От началото на текущата 2023/24 пазарна година до 15 октомври 2023 г. през „Пристанище Варна“ ЕАД¹ са изнесени общо 816,4 хил. тона пшеница (в т. ч. 51,6 хил. тона през последната седмица), което представлява повече от трикратен ръст на годишна база. Още по-значително увеличение спрямо година по-рано (с над двадесет пъти) се наблюдава при експорта на ечемик през порта, макар за четвърта поредна седмица да не са преминавали товари със зърнената култура.

¹ През последните две пазарни години „Пристанище Варна“ ЕАД формира средно 22% от общия експорт на пшеница и ечемик от страната, 33% от този на рапица и 4% от този на слънчоглед.

**Износ на пшеница, ечемик и рапица
от „Пристанище Варна“ ЕАД, тона**

	01.07.2022 – 15.10.2022	01.07.2023 – 15.10.2023	Изменение на годишна база
пшеница	235 640	816 425	246,5%
ечемик	6 706	141 528	2010,5%
рапица	0	0	-

Източник: „Пристанище Варна“ ЕАД

Засега няма данни за експорт на пшеница, ечемик и рапица от реколта `2023 през „Пристанище Бургас“ ЕАД, опериращо на терминал Бургас – Изток 1.

По предварителни данни на НСИ (обхващащи цялата търговия със зърнени и маслодайни култури - по морски, речен и сухоземен път), през първия месец на пазарната 2023/24 година (юли 2023 г.) извън страната са реализирани 926,1 хил. тона пшеница и 116,5 хил. тона ечемик, като и при двете култури количествата са около два пъти повече на годишна база. Износът на рапица е незначителен – едва 5 тона, при 62,2 хил. тона година по-рано.

Износ на основни зърнени и маслодайни култури с пазарна година септември – август (царевица и слънчоглед)

При 31,7 хил. тона отчетени за последната седмица, общо изнесеното количество царевица през Пристанище Варна от началото на септември до 15 октомври 2023 г. достига 45,7 хил. тона (по същото време на миналия сезон все още не е бил регистриран експорт). Засега през порта не са преминавали товари със слънчоглед за износ.

**Износ на царевица и слънчоглед
от „Пристанище Варна“ ЕАД, тона**

	01.09.2022 – 15.10.2022	01.09.2023 – 15.10.2023	Изменение на годишна база
царевица	-	45 666	-
слънчоглед	-	-	-

Източник: „Пристанище Варна“ ЕАД

До момента не е отчетен експорт на царевица и слънчоглед – реколта `2023 от „Пристанище Бургас“ ЕАД.

2022/23 пазарна година

Данните на НСИ за общия износ на царевица през периода септември 2022 г. – юли 2023 г. сочат намаление с 22% на годишна база, до 1 244,3 хил. тона, докато при слънчогледа изнесените количества са с 15,6% повече и достигат 741,4 хил. тона.

Внос

От началото на юли 2023 г. до момента не е регистриран внос на зърнени и маслодайни култури през двете наблюдавани пристанища във Варна и Бургас.

Основни зърнени и маслодайни култури с пазарна година юли - юни (пшеница, ечемик и рапица)

2023/24 пазарна година

По предварителни данни на НСИ, през м. юли 2023 г. са внесени 3,8 хил. тона пшеница - с 12,8% по-малко в сравнение с аналогичния период на 2022 г. Макар да нараства над три пъти на годишна база, вносет на рапица остава сравнително малък - 4,5 хил. тона, а импорт на ечемик не е реализиран.

Основни зърнени и маслодайни култури с пазарна година септември – август (царевица и слънчоглед)

2022/23 пазарна година

За периода септември 2021 г. – юли 2022 г. се отчита намаление на вноса на царевица и слънчоглед на годишна база, съответно с 56,7% (до 43,4 хил. тона) и с 38,4% (до 715,7 хил. тона).

3.2 Плодове и зеленчуци

По предварителни данни на НСИ, през първите седем месеца на 2023 г. в страната са внесени 189,5 хил. тона пресни зеленчуци и 223,7 хил. тона пресни плодове, което е съответно с 2,6% повече и с 4,1% по-малко спрямо същия период на 2022 г.

Внос и износ на пресни плодове и зеленчуци през м. януари - юли 2023 г., сравнено със същия период на 2022 г., тона

Поток	Продукти	януари – юли 2022	януари – юли 2023	Изменение на годишна база
Внос	пресни зеленчуци	184 713	189 523	2,6%
	пресни плодове	233 281	223 716	-4,1%
Износ	пресни зеленчуци	22 383	22 429	0,2%
	пресни плодове	47 075	41 868	-11,1%

Източник: данни на НСИ (предварителни данни за 2023 г.), обработени от МЗХ

Бележка: „пресни зеленчуци“ включва търговията по тарифни кодове от 07010000 до 07099990, а „пресни плодове“ – търговията по тарифни кодове от 08010000 до 08109075.

Увеличението на общия внос на пресни зеленчуци се дължи основно на по-големите доставки на домати (с 3,1 хил. тона или 5,4%) и пиперки (с 3 хил. тона или 16,1%). Повече са и влезлите количества картофи, краставици, тикви, бобови зеленчуци (основно грах) и патладжани – в рамките на 1,6% (картофи) - 11,8% (патладжани). Спад се регистрира при вноса на зеле (с 23,3%), гъби (с 13,8%), марули (със 7,8%) и моркови и репи (с 5,2%).

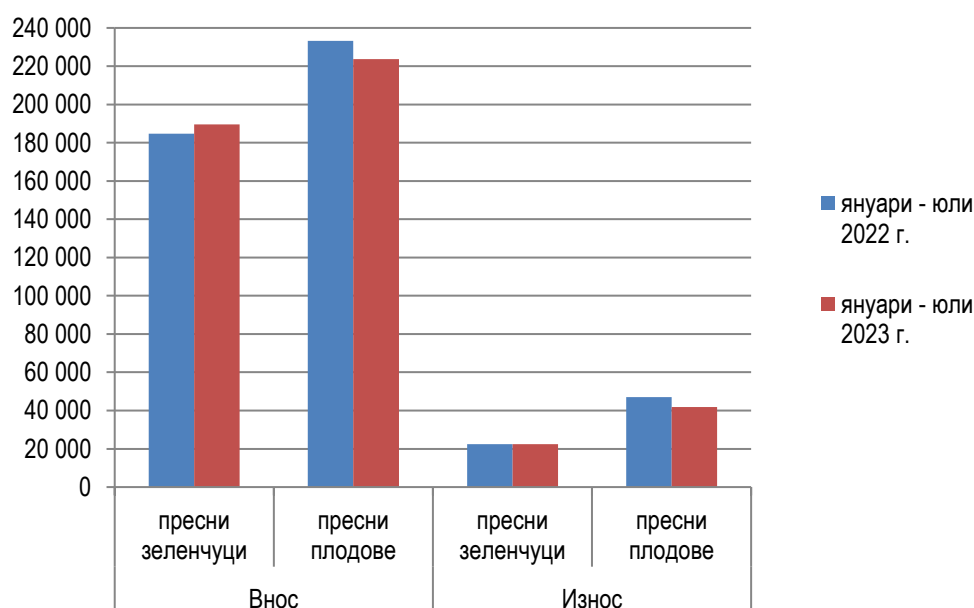
Близко 50% от импорта на пресни плодове през периода януари – юли 2023 г. се формират от цитрусови плодове и банани - общо 111,2 хил. тона, което е с 5,4% по-малко на годишна база. Сравнително голям дял заемат и доставките на ябълки (11,6%), които намаляват с 22,1% до 25,9 хил. тона. Внесените количества дини, грозде, черупкови плодове, круши, пъпеши, сливи и череша са от 0,5% (дини) до близо три пъти (череша) над отчетените за същия период на 2022 г., докато намаление е налице при ягоди (с 0,7%), кивито (с 1,6%), кайсиите (с 5,3%), прасковите (с 11,7%) и вишните (с 40,6%).

За седемте месеца на 2023 г. се регистрира незначително увеличение на износа на пресни зеленчуци на годишна база - с 0,2%, до 22,4 хил. тона. Същевременно, експортът на пресни плодове се свива с 11,1%, до 41,9 хил. тона.

Сравнявайки с аналогичния период на 2022 г. се наблюдава съществено увеличение на износа на домати (с 12,9%), пиперки (с 19,6%) и гъби (с 43,6%). От друга страна, изнесените количества зеле, моркови и репи, тикви, краставици, бобови зеленчуци, патладжани и картофи намаляват в границите от 1,7% (зеле) до 79% (картофи).

Отчетеният износ на пресни плодове през периода януари - юли 2023 г. представлява главно реекспорт на продукти, които не са произведени в България, в т. ч. предимно цитрусови плодове – 24,4 хил. тона, с 16,4% под нивото отпреди една година. По-малко са и реализираните извън страната черупкови плодове (със 7,2%), дини (с 9,1%), сливи (с 83%) и кайсии (с 86,3%). Експортът на вишни, череша и дюли нараства няколкократно на годишна база, а този на праскови, ягоди, грозде, ябълки и круши - с между 9,3% (праскови) и 86,5% (круши).

Внос и износ на пресни плодове и зеленчуци, тона

4. Цени

4.1 Зърнени и маслодайни култури

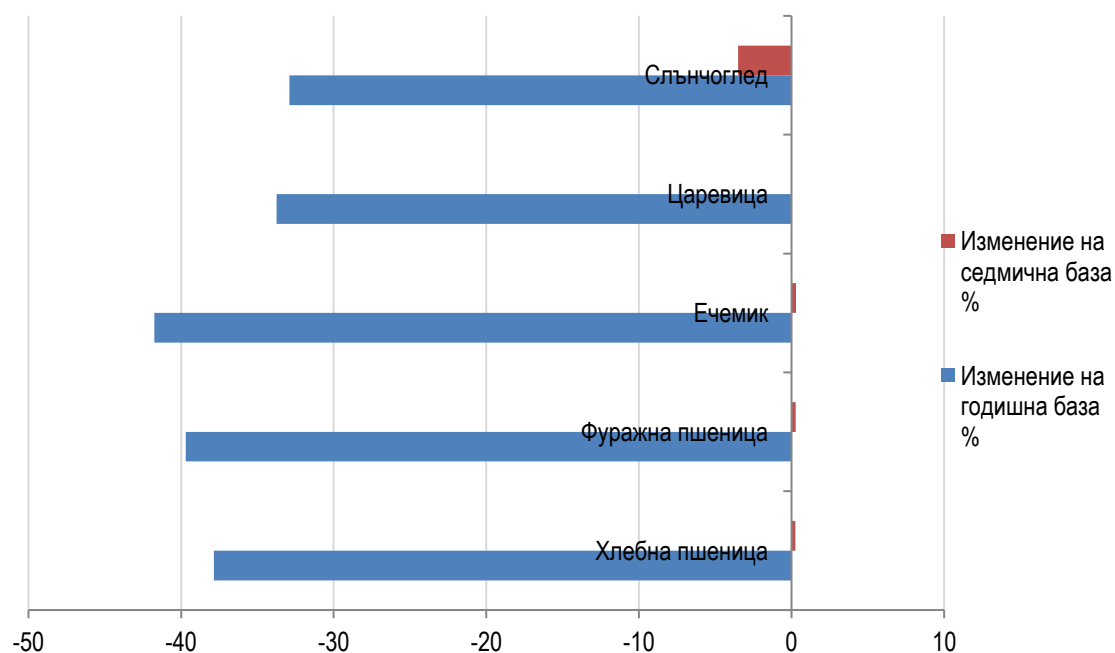
В рамките на последната седмица се отчита намаление на средната изкупна цена на слънчоглед за страната с 3,5%. Изкупните цени на пшеницата (хлебна и фуражна) и ечемика отбелязват лека корекция в посока нагоре с по 0,3%, а тази на царевичата остава без промяна.

Средни изкупни цени на основни зърнени и маслодайни култури към 11.10.2023 г., лв./тон без ДДС

	12.10.2022	04.10.2023	11.10.2023	Изменение на годишна база %	Изменение на седмична база %
Хлебна пшеница	621	385	386	-37,8	0,3
Фуражна пшеница	607	365	366	-39,7	0,3
Ечемик	582	338	339	-41,8	0,3
Царевица	581	385	385	-33,7	0,0
Слънчоглед	1 024	712	687	-32,9	-3,5
Рапица	*	*	*	-	-

Източник: САПИ ЕООД (средноседмични цени); изчисления на МЗХ
* няма данни

Изменение на изкупните цени на основни зърнени и маслодайни култури към 11.10.2023 г.

На годишна база основните зърнени и маслодайни култури са поевтинели в границите от 33,7% при царевичата до 41,8% при ечемика.

4.2 Плодове и зеленчуци

Към 13 октомври 2023 г. средните цени на едро на дините, десертното грозде, картофите, оранжерийните домати и вносните ябълки на тържищата се понижават в рамките на 1% - 7,6% на седмична база, а при оранжерийните краставици спадът достига 17,2%. Леко седмично поскъпване е налице при зелето (с 0,9%) и пипера (с 1% при червения и с 1,2% при зеления), а по-съществено - при пъпешите (с 11,5%).

Средни цени на едро на основни плодове и зеленчуци към 13.10.2023 г., лв./кг

	14.10.2022	06.10.2023	13.10.2023	Изменение на годишна база %	Изменение на седмична база %
картофи	1,05	1,30	1,27	21,0	-2,3
домати (оранжерийни)	2,91	3,57	3,33	14,4	-6,7
домати (открити площи)	2,29	*	*	-	-
домати (внос)	*	*	*	-	-
краставици (оранжерийни)	1,95	2,15	1,78	-8,7	-17,2
краставици (внос)	*	*	*	-	-
пипер (зелен)	1,65	1,63	1,65	0,0	1,2
пипер (червен)	1,97	1,93	1,95	-1,0	1,0
зеле	0,92	1,09	1,10	19,6	0,9
дини	*	0,98	0,97	-	-1,0
пъпеш	*	1,83	2,04	-	11,5
праскови	2,03	*	*	-	-
череш	*	*	*	-	-
ябълки (внос)	*	2,11	1,95	-	-7,6
сливи	*	*	*	-	-
круши	*	*	*	-	-
десертно грозде	2,08	2,33	2,30	10,6	-1,3

Източник: ДКСБТ; изчисления на МЗХ

* няма данни

Сравнението със същия период на миналата година показва увеличение на цените на десертното грозде, оранжерийните домати, зелето и картофите от 10,6% до 21%. Цената на зеления пипер е равна на миналогодишната, а червеният пипер и оранжерийните краставици са поевтинели съответно с 1% и с 8,7%.

**Изменение на цените на едро на основни плодове и зеленчуци
към 13.10.2023 г.**

